

EXPLICACIÓ ABREUJADA DEL PATRIARCAT

EL PATRIARCAT

El patriarcat és el constructe primari sobre el qual s'estableix tota societat actual. Una aproximació a la seva definició és: el patriarcat és una forma d'organització política, econòmica, religiosa i social basada en la idea d'autoritat i lideratge de l'home, en la qual es dóna el predomini dels homes sobre les dones, del marit sobre l'esposa, del pare sobre la mare i els fills i filles, i de la línia de descendència paterna sobre la materna. El patriarcat va sorgir d'una presa de poder històric per part dels homes, els quals es van apropiat de la sexualitat i reproducció de les dones i del seu producte, els fills i filles, i van crear alhora un ordre simbòlic a través dels mites i la religió que perpetuarien com a única estructura possible.

L'ordre patriarcal crea una impostura basada en el principi de l'Absolut Masculí (Únic, Sol), on s'exclou la dona. Per tant, el registre del passat de la raça humana que s'ha escrit i interpretat és solament un registre parcial, ja que omet el passat de la meitat de la humanitat. Les dones també han “fet història”, tot i que no n'hi hagi registre, més enllà del que en l'actualitat les dones han rescatat. A les dones se les ha exclòs sistemàticament de la tasca d'elaborar sistemes de símbols, filosofies, ciències i lleis.

Cal subratllar que **avui dia hi ha diferents graus d'opressió patriarcal substancialment diferents** segons l'evolució i el desenvolupament de cada societat en la història, d'acord amb una acceptació i un respecte majors o menors de la Declaració Universal dels Drets Humans, aprovada i proclamada per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 10 de desembre de 1948.

Dins de l'anàlisi del patriarcat hi ha **quatre obvietats** importants a descriure:

1.- El patriarcat no està ESCRIT en la nostra societat

Com que és una institució inscrita però no ESCRITA a la manera com ho han estat el Codi d'Hammurabi, el Decàleg, l'Alcorà o les constitucions dels països moderns, no preval en la memòria del col·lectiu universal. És a dir, la seva existència queda invisibilitzada i, per tant, s'inhibeix de la memòria i de la seva tasca educativa.

D'aquesta manera, la paraula i el concepte "patriarcat" és exclòs del llenguatge habitual. Gairebé mai no és en boca de filòsofs, polítics, etc., i és, precisament, perquè no forma part de la convenció.

El feminisme és l'antítesi del patriarcat, però no el contrari d'androcentrisme, tot i que aquesta accepció estigui àmpliament divulgada. El feminisme és un moviment social i polític diferent del projecte patriarcal que busca un canvi de paradigma global amb alternatives de desenvolupament humà i llibertat tant per a les dones com per als homes. És evident que tant en aquest segle com en les darreres dècades del segle anterior ha estat una de les majors revolucions de tots els temps, tant social com política i cultural, a més de ser l'única que s'està produint de manera no cruenta.

2.- La masculinitat és HEGEMÒNICA: Objectivació de la dominació masculina

La universalització del "jo" masculí és un dels fonaments de la dominació patriarcal. La seva masculinitat hegemònica n'afirma l'objectivitat.

L'home es presenta com a terme neutre, objectiu, com a subjecte universal que fagocita la dona. En el procés de formació d'aquest ordre, l'home ha construït un món narcisista creat a la seva pròpia imatge, fet que alhora genera la patologia tant d'"un" pol de la diferència sexual com de "l'altre". Aquesta devaluació simbòlica de les dones en relació amb "l'altre" esdevé una de les metàfores de base de la majoria de les civilitzacions del món.

El concepte de virilitat i el llinatge entronquen amb el concepte d'“honor” *versus* “virginitat en la dona”. La majoria de crims contra la dona tenen aquest origen.

Un problema actual i universal com ara el maltractament a les dones i els crims d'“honor” no es resoldran definitivament sense extirpar abans l'arrel del nucli que el genera, tot i que cal no subestimar totes les polítiques preventives i l'aplicació de les lleis que s'hi estan portant a terme, que també són necessàries.

A través de les “supervivències culturals”, aquesta subordinació de les dones es considera com quelcom **natural** i esdevé, per tant, invisible. Aquesta naturalització s'ha institucionalitzat i normativitzat.

La violència simbòlica i estructural que es transmet en la societat patriarcal com a “inadvertit cultural” o “inconscient col·lectiu” a través de la filosofia, els mites, les religions, la ciència, serveix per a legitimar la presència universal reconeguda de les seves estructures socials, productives i reproductives, fundades a partir d'una divisió sexual. La suma total de normes i valors que dominen en una societat donada, incorporades a les seves institucions, es tradueix en les relacions humanes.

3.- S'UNIVERSALITZA el nucli primari de relació jeràrquica

El desordre en la primera jerarquia home-dona genera el nucli de les altres patologies socials. La categorització entre “superior” i “inferior” traduïda a “home” i “dona” s'estén mimèticament a altres col·lectius basant-se en la diferència jerarquizada de “l'un” i “l'altre”.

La primera discriminació, per tant, és la matriu que permet les altres discriminacions i, alhora, en totes elles s'hi troba la primera. En cada classe o grup antagònic la dona, a més, està oprimida per l'home.

En el moment en què es desvirtua la naturalesa, l'home fuig absurdament. La seva acció depredadora fa que l'ordre patriarcal es ramifiqui en gran manera. I és en aquesta acció depredadora que s'accelera sense límits, on s'omet la previsió de l'impacte cultural i ambiental.

Com que el patriarcat és una societat agonal (de lluita i confrontació), la seva recerca es dirigeix cap a una hegemonia d'ordre piramidal.

4.- El patriarcat NO ÉS INAMOVIBLE

El patriarcat es troba inscrit en la civilització humana des de fa milers d'anys. Va aparèixer abans de la formació de la propietat privada i de la societat de classes. Es va originar a partir d'una època determinada, després de societats anteriors anomenades per alguns historiadors "matriarcals", tot i que no eren el revers del patriarcat. Malgrat que el seu estudi ara no ens ocupa, ens hi hem de referir per **contrarestar** la idea del patriarcat ahistòric, invisible, etern i immutable i, per tant, inamovible. El qüestionament d'aquesta obvietat és aclarir que el patriarcat, com que és una convenció cultural i social, està subjecta a rectificació, reforma o substitució per un altre constructe cultural i social.

Si volem canviar i substituir aquest ordre patriarcal i treure la invisibilitat de la lògica de la dominació que acultura tan **el dominador com el dominat**, és necessari dur a terme dos passos importants: primer, anomenar-lo/reconèixer-lo i, segon, fer-ne l'exegesi, que en la pràctica es concreten en:

- 1) Acceptar la seva existència, que passi d'estar INSCRIT a estar ESCRIT.
- 2) EXPLICAR-LO i divulgar-lo.

Barcelona 2007

Dolors Reguant Fosas